

REMISSVAR TIMBRO

I utkastet till lagrådsremiss »Ett tillfälligt bemyndigande i smittskyddslagen med anledning av det virus som orsakar covid-19« (S2020/02922/RS) föreslår regeringen att långtgående makt ska flyttas till regeringen. Det är ett förslag som är långtgående och svagt motiverat, principiellt svårt att acceptera och som innebär risker för enskilda individer och näringsidkare.

PRINCIPER ÄR VIKTIGAST I KRIS

Det är särskilt viktigt att upprätthålla rättsstatens principer i tider av kris. Lagrådet har tidigare konstaterat att en remisstid på tre dagar innebär »ett otillfredsställande beredningsunderlag« och att det var »synnerligen allvarligt eftersom saken gäller ett förslag till undantagstillståndslignande lagstiftning«. Förslaget som nu lagts fram är både mer långtgående och har haft avsevärt kortare remisstid – bara 24 timmar.

Regeringens förslag innebär en undantagslagstiftning som flyttar makten över relationen mellan enskilda och staten från riksdagen till regeringen. Makten över relationen mellan folket och staten flyttas alltså från folkets representanter till statens. Det principiella steget är mycket stort, och bör troligen inte göras alls, och verkligen inte utan god beredning och synnerligen starka skäl.

RÄTTIGHETSSKYDDET STARKT BEGRÄNSAT

Av utkastet till lagrådsremiss framgår att regeringens bemyndigande ska kunna användas till att stänga ned specifika mötesplatser och att stänga infrastruktur. Redan i dag ger smittskyddslagen regeringen långtgående möjligheter att begränsa folksamlingar. Att ge regeringen möjlighet att utöver det stänga särskilda mötesplatser eller särskild infrastruktur motiveras i regeringens förslag inte mycket närmare, trots att det öppnar för stora risker och möjlighet till mer godtycklig maktutövning.

Regeringen ska också ha mandat att stänga enskilda näringsverksamheter eller att "omfördela" privata vårdaktörers resurser. Det är ett extremt långtgående ingrepp i näringsfriheten utan bedömning av proportionaliteten eller eventuell kompensation för de som drabbas.

De enda begränsningar som framgår explicit i regeringens förslag är de som följer av grundlagen. Överklaganden ska bara tillåtas om det krävs för att uppfylla Sveriges åtaganden enligt artikel 6.1 i Europakonventionen.

FÖRTROENDE FÖR TIDSBEGRÄNSADE LAGAR

Förslaget är en lag som är giltig i tre månader. Det är svårt att tro att situationen med anledning av corona kommer att vara kraftigt annorlunda om tre månader än den är nu, och stor risk att lagen kommer att förlängas. Införandet av tillfällig lag som ger stärkt befogenhet till regeringen kräver stort förtroende för att åtgärderna faktiskt kommer att vara tillfälliga. Det förtroendet saknas.

Den tidsbegränsade lagen om särskilda åtgärder vid allvarlig fara för rikets säkerhet var tidsbegränsad, men gjordes permanent. De tillfälliga gränskontrollerna som infördes på grund av flyktingkrisen 2015 är fortfarande i kraft nästan fem år senare. Regeringen har hittills inte vid något tillfälle visat att respekten för enskildas rättigheter är större än viljan att behålla extraordinära befogenheter.

Sannolikheten att coronakrisen kommer att sträcka sig långt in i framtiden tillsammans med regeringens ovilja att begränsa sin egen makt, inskräper ytterligare allvaret i både god beredning och stark maktindelning. Båda värdena står i stark kontrast till regeringens förslag.

DET FINNS ANDRA MÖJLIGHETER

Coronakrisen ska inte underskattas. Storskaliga hälso-risker motiverar naturligtvis åtgärder utanför det vanliga. Regeringen motiverar dock inte i sitt förslag varför riksdagen skulle vara oförmögen att hantera krisen, och tidigare kriser illustrerar samma sak. Inte ens i krigstid har det varit aktuellt att snabbt flytta så stark normgivande makt till regeringen. Att det skulle vara helt nödvändigt nu är svårt att se.

Riksdagen har redan agerat snabbt. I dag arbetar den med 55 verksamma ledamöter. De kan inkallas med kort varsel och fatta beslut snabbt. Arbetet med extra-budgetar har redan visat att riksdagen inte inneburit någon fördröjning, och regeringen har inte pekat ut vilka problem som skulle kunna uppstå eller några alternativa lösningar som inte flyttar makten från riksdagen. Skulle riksdagens arbete i kristid vara för tungrott är en bättre väg att möjliggöra snabbare riksdagshantering än att stryka riksdagen ur processen.

Med hänvisning till ovan nämnda avstyrker vi förslaget i sin helhet.

5 april 2020, Stockholm

Karin Svanborg-Sjövall, vd, Timbro

Caspian Rehbinder, programansvarig arbetsmarknad, Timbro